

Čís. 5825.

Společenstva podle zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.

Co do povinností člena společenstva nelze přihlídnouti k ústním úmluvám neobsaženým v písemné přihlášce.

Příplatky lze požadovati od člena družstva i dříve ještě, než byl zpeněžen celý majetek družstva; pro rozvrh doplatků lze tu dle okolností použiti i t. zv. bilančního schodku.

Do bilančních pasiv stavebního družstva lze pojata i drahotní stavební přídavky a sanační příspěvky. Stavební přídavky nelze proti vůli nejvyššího družstevního orgánu kdykoli zpět požadovati.

Na povinnost člena, platiti t. zv. drahotní přídavky stavební nevztahují se velicí předpisy §§ 3 a 76 zákona, nýbrž platí o nich všeobecné předpisy občanského zákona. Pokud možno žádati tyto drahotní přídavky zpět, jde-li o stavbu velkých činžovních domů.

(Rozh. ze dne 9. března 1926, Rv I 2142/25.)

Karel S. byl členem stavebního družstva D. společenstva s r. o., a zaplatil členský příspěvek 30.000 Kč a stavební příspěvek 20.000 Kč. Proti žalobě družstva, domáhající se na Karlu S-ovi doplatku 15.000 Kč, namítl žalovaný, že není dosud provedena likvidace žalujícího družstva, a žalobou navzájem domáhal se na družstvu, by mu vrátilo zaplacených 50.000 Kč, ježto jej družstvo, jak prý se k tomu bylo zavázalo, neosvobodilo od záboru místností v jeho domě. *Procesní soud* prvního stoluce uznal podle žaloby družstva, žalobu navzájem pak zamítl. *Důvody*: Bylo zjištěno, že se valná hromada družstva usnesla na tom, by každý člen složil na sanaci a krytí schodku příspěvek 50% členského podílu, pročež soud dospěl ku přesvědčení, že žalovaný jako člen společenstva jest povinen částku tuto společenstvu ke krytí schodku hraditi. Při tom vychází soud z dalšího názoru, že dle slov i smyslu zákona o společenstvech ze dne 9. dubna 1873 čís. 70 ř. zák. ohledně společenstev s ručením omezeným i bez zahájení úpadku za řízení likvidačního nastává ručební povinnost členů ve smyslu §u 76 téhož zákona a že likvidatoři nejsou povinni žádati za vyhlášení úpadku, nýbrž jsou oprávněni schodek rozdělití podle výše členských podílů, kterými po zákonu ručí za závazky družstva, jestliže společenstvo s připočtením ručebních příspěvků není pasivním. Jest právě v zájmu členů, provede-li se sanace společenstva tímto způsobem a nikoli úpadkem, který je spojen s velkými náklady, aktiva společenstva zmenšujícími. Také by jinak likvidace družstva ve smyslu §u 76 zákona nebyla vůbec možna, kdyby předmětem repartice závazků družstva měl býti schodek skutečný, pro kterýžto případ stanoví zákon v §u 85 (2), že představenstvo musí pod vlastní zodpovědností navrhnouti u soudu vyhlášení úpadku na jmění společenstva. Má-li tudíž ustanovení §u 76 zákona míti význam, nutno připustiti, že předmětem repartice závazků společenstva na jeho členy může býti také schodek přibližný, vyplývající z bilance (schodek bilanční). Jest tedy zřejmým, že v tomto případě není třeba k rozvrhu závazků společenstva na jeho členy vyčkávatí, až

celé jmění jeho bude zpeněženo a nelze opak tohoto názoru ze zákona dovoditi. Důvody rozumové i hospodářské svědčí tomu, že musí býti přenecháno bedlivé úvaze likvidátorů, by zejména pro prodej domů vyčkali příznivější konjunktury a tím přispěli k sanaci společenstva, která jest ku prospěchu všech členů jeho. Vyčkávají-li tedy likvidatoři vhodnější okamžik pro prodej nemovitostí, snažíce se docíliti zatím vyšší jejich výnosnost, není závady, by dle usnesení valné hromady neuplatňovali ručební závazky jednotlivých členů za účelem uspokojení pohledávek věřitelů družstva a odvrácení veřejné dražby po případě úpadku od družstva, k nimž by nezaplacení těchto pohledávek vedlo. Druhou otázkou jest, zda je žalovaný oprávněn žádati, by mu 20.000 Kč, složených jako stavební příspěvek drahotní, bylo vráceno neb aspoň odpočítáno od ručebního závazku. Ve směru tom zjistil soud z prohlášení žalovaného samotného ze dne 10. listopadu 1920, že žalovaný splatil tento příspěvek již v roce 1920, kdy družstvo D. nebylo ještě v likvidaci, že žalovaný učinil tak dobrovolně, nevymínil si vrácení ani vyúčtování. Proto není oprávněn žádati ani vrácení tohoto příspěvku ani započítávání jeho na 50% ručební příspěvek ve smyslu §u 76 zákona jemu uložený, poněvadž důvod a účel onoho příspěvku drahotního není totožným s důvodem a účelem příspěvku ručebního. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání Karla S-a potud, pokud směřovalo proti tomu, že bylo uznáno podle žaloby družstva a že byla zamítnuta žaloba navzájem Karla S-a o zaplacení 30.000 Kč, vyhověl však dovolání ohledně zamítnutí žaloby navzájem, domáhající se zaplacení 20.000 Kč, a v této části zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by o této části žaloby navzájem dále jednal a o ní znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Dovolatel odvolává se na ústní úmluvu se zástupcem družstva, dle níž prý za člena přistoupil jen s výhradou, že družstvo osvobodí jeho byt od záboru, a spatřuje vadnost řízení dle §u 503 čís. 2 c. ř. s. v tom, že nebyly provedeny důkazy, zejména důkaz výslechem stran o tomto podmíněném přístupu za člena. Ale právem poukazuje odvolací soud na § 3 zákona o společenstvech ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák., dle něhož přístup za člena státi se musí písemným přihlášením, jakož i na § 17 odstavec druhý stanov, dle něhož členství nabývá se tím, že představenstvo přijme písemné prohlášení o přístupu. Nelze proto přihlížeti k ústním úmluvám v písemné přihlášce neobsaženým. Směrodatno jest, že dovolatel přihlásil se za člena bezpodmínečně a že byl na základě této přihlášky orgánem dle §u 17 stanov o přijímání členů rozhodujícím za člena přijat. Předpis §u 3 cit. zák., který ostatně nemůže býti ani stanovami družstva změněn (§ 10 zákona), má ten účel, aby v zájmu veřejnosti a zejména v zájmu bezpečnosti věřitelů družstevních bylo jasno, kdo jest členem družstva. Proto též § 14 zákona nařizuje, by veden byl seznam členů. Posoudili tudíž soudové nižších instancí

věc správně, majíce za směrodatný jen obsah písemné přihlášky a její přijetí, a nebylo třeba o tvrzené podmínce prováděti důkazy. Stal-li se pak dovolatel tímto způsobem členem družstva, ručí dle §u 24 stanov za závazky družstva ještě dalším penízem ve výši svých závodních podílů. Dovolatel, od něhož nyní požadován jest příplatek ve výši 50% ručební povinnosti, tvrdí, že příplatky tyto nelze požadovati dříve, než se zpeněží celý majetek družstva a že pasivita bilanční, na jejímž podkladě příplatky ony jsou vymáhány, není průkazem pasivity takové, na jejímž podkladě by dle zákona mohly býti příplatky požadovány; jde prý o pasivitu fiktivní. Ale dovolateli nelze přisvědčiti. Již v rozhodnutí č. 4868 sb. n. s. bylo podrobně dovozeno, že není závady, aby nebylo pro rozvrh doplatků dle okolností použito i tak zvaného bilančního schodku. Jak nižšími soudy zjištěno, byly na valné hromadě družstva dne 14. července 1923 usneseny zrušení a likvidace družstva a byla pak likvidatory k tomuto dnu sestavena likvidační bilance, vykazující scodek 1,122.846 Kč 42 h, a ve valné hromadě ze dne 25. června 1924 schválena byla zpráva likvidatorů, kteří navrhli, aby ku krytí schodků každý člen složil příplatek ve výši 50% členských podílů. Dle §u 15 odstavec čtvrtý stanov jest valná hromada oprávněna usnášeti se o rozdělení zisku a úhradě ztráty, z čehož patrno, že vymáhání doplatků na členech děje se způsobem stanovám odpovídajícím. Účelem družstva jest, aby společným jednáním stanovami vytčeným sledován byl účel společenstva, a již svým vstupem do společenstva podrobuje se každý člen usnesením orgánů společenstevních a vzdává se práva, by sám svémocně řídil kroky společenstva. Schválila-li tedy valná hromada likvidaci a vybírání doplatků ve výši 50%, bylo postupováno dle smlouvy společ. (§ 15 čís. 4 stanov) a nebyla tím porušena individuální práva dovolatelova; i musí se tomu dovolatel podřídit, a nemůže sám svémocně jinak upravovati náhradu ztráty. Tomu by tak bylo, kdyby změněno býti mělo ocenění družstevních domů. Není třeba důkazu o tom, že prodej velkých domů není věcí jednoduchou a také dovolatel netroufá si tvrditi, že by již v nynější době byla osoba, která by chtěla družstevní domy koupiti za vyšší cenu než bilanční. Právě ocenění v takových případech ponechati jest podle zásad, platících pro družstevnictví, rozšafné úvaze likvidatorů, kteří jednají pod následky §u 87 a) násl. zákona o společenstvech po případě valné hromadě. Totéž platí o úvaze likvidatorů, že třeba počítati s 10%ním odpisem při dobývání příplatků. I pojetí drahotných stavebních přídavek, které neměly u všech členů stejnou poměrnou výši a sáňančních příspěvků do bilančních pasiv neodporuje předpisu §u 15 odst. 4 stanov, třeba ti, kdož stavební přídavky zapravili a dostali náhradní byty k dispozici pro bytový úřad, nemožou kdykoliv proti vůli nejvyššího družstevního orgánu přídavky ty zpět požadovati; ani tu nemůže jednotlivý člen prosazovati jinou svou vůli, poněvadž by tím svémocně vnutil družstvu určitý způsob úhrady ztrát. Dovolatel dále vytýká, že mělo býti zavedeno oficiosní repartiční řízení, ale i to neprávem. Stačí dovolatele odkázati i ohledně této otázky na důvody rozhodnutí č. 4868 sb. n. s. Z uvedeného patrno, že 50% příplatek jest družstvem požadován právem a že dovolatel, nemůže zpět žádati členské podíly.

Od závodních podílů mají rozdílnou povahu drahotní přídavky stavební, které družstvo mohlo vybírat od členů dle §u 2 stanov pod titulem »jinakých platů«. Nezávažno jest, že závazek, platiti tyto přídavky pojat byl do téže listiny, kterou se kdo přihlašoval za člena; právní povaha tohoto závazku zůstala tím nedotčena, zejména v tom směru, že se na tyto závazky nevztahuje velící předpis §§ 3 a 76 zákona, nýbrž že o nich platí všeobecné zásady občanského zákona. Jde o případ, že dovolatel zaplatil drahotní stavební přídavky za dvě náhradní místnosti, ač prý od záboru části svého bytu nebyl uchráněn, což dle tvrzení družstva bylo by prý jediným případem u jeho členstva se vyskytnuvším. Dovolací soud obíral se sice již v několika sporech, které toto družstvo vedlo s jinými členy svými, otázkou, zda člen, jemuž nedostalo se náhradních místností pro bytový úřad a jenž nebyl od záboru uchráněn, smí žádati drahotní stavební přídavek zpět. V případě však, o nějž nyní jde, třeba podstatu drahotního stavebního přídavku osvětliti ještě z nové stránky, zda totiž onen drahotní přídavek dle souhlasné vůle stran sloužiti měl i k tomu, aby pomocí jeho vystavěny byly náhradní místnosti i pro jiného než pro ukladatele. Ze stanov samotných nelze tuto otázku rozřešiti, čehož důkazem jest platné znění §u 26 stanov, kdež o těchto přídavicích se nemluví. Nejvyšší soud v celé řadě případů, jiného stavebního družstva se týkajících, řešil povahy t. zv. »úsporných vkladů na běžný účet«, o nichž se mluví v §u 23 stanov, a vyslovil zásadu, že úsporné vklady toho kterého člena stávají se nevypověditelnou zálohou stavební jen tehdy, začlo-li družstvo stavěti rodinný dům, určený již v ý h r a d ě jen pro člena úspory složivšího. Zde jde však o poměry spletitější, ježto stavěny velké činžovní domy, a proto bude třeba především zjistiti, jak došlo k vybírání těchto příspěvků, zejména zda se družstvo usneslo na tom anebo zda z usnesení jeho dá se dovoditi, že podrží příspěvky takové, i když členu nedostane se ochrany před záboru bytu. Zejména bude se též obíratí tím, zda určité místnosti byly pro dovolatele vyhrazeny a zda snad po té byly jinému členu zadány a zda tento člen stavební přídavek právě na tyto místnosti složil, či zda byty byly vystavěny nebo projektovány přes potřebu nebo bez zřetele na ni a vůbec dle jakého programu, zejména vzhledem k počtu členů, postupováno bylo se stavbou a stavebními projekty. Budou-li zjištěny okolnosti, z nichž bude lze dospěti k závěru, že ten který člen dle souhlasné vůle stran měl příspěvky ty platiti j e n p r o ten případ, že mu budou náhradní místnosti zajištěny tak, aby byl od záboru uchráněn, směl by takový člen, nenastal-li případ předpokládaný, dle všeobecné zásady §u 1435 obč. zák. ž á d a t i z a p l a c e n é p ř í d a v k y z p ě t. Ježto v tomto směru nebyl skutkový základ s dostatek zjištěn, a zejména družstvu nebyla dána příležitost, aby zaujalo stanovisko k tomuto důvodu žalobnímu, který jest zahrnut ve tvrzeních, přednesených ve III. odstavci žaloby navzájem, bylo dle §u 496 odst. 3 a 513 c. ř. s. rozsudky obou nižších soudů ohledně nároku na vrácení stavebních drahotních přídaveků v částce 20.000 Kč zrušiti a naříditi doplnění ve směru uvedeném.